

Toimintakertomus 30.4.2023–29.4.2024

Laatinut pysyvä sihteeri
Mats Gyllenberg

Toiminnantäyteinen vuosi

Toimintavuosi 2023–2024 oli Suomen Tiedeseuran 186-vuotisessa historiassa ennätysellisen täynnä ohjelmia ja toimintaa. Tiedeseura on ollut järjestäjänä tai merkittävästi mukana järjestelyissä peräti viidessätoista symposiumissa ja tiedetapahtumassa. Tulevien ohjelmien suunnittelutyöstä päätellen vauhti tulee tuskin hidastumaan lähitulevaisuudessa. Myös julkaisutoiminta on lisääntynyt.

Itsenäisen Suomen tieteen historia -hanke, joka käynnistyi toimintavuonna 2021–2022 Tiedeseuran aloitteesta, etenee suunnitellusti. Tärkeä lisä budjetissa on Alfred Kordelinin säätiön vuosille 2024–2025 myöntämä 280 000 euron avustus.

Hankkeen tarkoituksena on julkaista suomen- ja ruotsinkielinen kirjasarja Suomen tieteestä vuodesta 1917 lähtien. Aineisto julkaistaan tiivistetyssä muodossa myös englannin kielellä. Yhtenä innovatiivisena elementtinä kerätään suomalaisten ja Suomessa vaikuttaneiden tieteenharjoittajien kokemuksia ja kertomuksia toimintavuodelta. Tiedonkeruun tarkoituksena on dokumentoida, kuinka tiede on kehittynyt Suomessa eri tieteenaloilla. Kirjoittamalla kertominen on oivallinen tapa hankkia tietoa ilmiöistä, joiden kehitykseen ja murrokseen kirjoittajat ovat itse osallistuneet. Tieteenharjoittajien kokemukset ovat arvokas lähde tutkittaessa tieteen kehitystä.

Hanke toteutetaan yhteistyössä Suomalaisen Tiedeakatemian, Svenska Litteratursällskapet i Finlandin, Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran, Suomen Historiallisen Seuran, Kansallisarkiston ja Tieteellisten seurain valtuuskunnan kanssa. Hanketta johtavat Henrik Meinander (Suomen Tiedeseura), Jari Ojala (Suomalainen Tiedeakatemia) ja Heini Hakosalo (Oulun yliopisto). Koordinaattorina toimii Stefan Nygård.

Tiedeseura on toimintavuoden aikana syventänyt nykyistä yhteistyötään ulkomaisten akatemioiden kanssa ja samanaikaisesti luonut uusia kontakteja. Elokuussa 2023 järjestettyyn Uudenkaupungin Rauhan Symposiumiin kutsuttiin Viron tiedeakatemian edustajia, kuten akatemian puheenjohtaja Tarmo Soomere. Huhtikuussa 2024 Tiedeseura järjesti Viron tiedeakatemian kanssa yhteisen symposiumin Tallinnassa. Seuraavana toimintavuonna Tiedeseura isännöi The 19th Baltic Conference on Intellectual Cooperation -tapahtumaa, johon kutsutaan myös Puolan, Saksan, Tanskan ja Ruotsin tiedeakatemoita.

Tiedeseuran missio

Hallitus laati Tiedeseuran mission syksyllä 2023. Tiedeseura hyväksyi 19. helmikuuta 2024 seuraavan tekstin:

Ruotsiksi: Finska Vetenskaps-Societeten, grundad år 1838, är en akademiskt stringent, samhällsrelevant och oberoende vetenskapsakademi. Vi försvarar forskningens frihet, lyfter fram aktuella frågor och belyser dem ur mångvetenskapliga och globala perspektiv. Finska Vetenskaps-Societeten stöder forskning av hög kvalitet.

Suomeksi: Vuonna 1838 perustettu Suomen Tiedeseura on akateemisesti tinkimätön ja yhteiskunnallisesti merkityksellinen riippumaton tiedeakatemia. Tiedeseura puolustaa tieteen vapautta, tukee korkeatasoista tieteellistä tutkimusta ja nostaa esiin ajankohtaisia kysymyksiä tarkastellen niitä monitieteisistä ja globaaleista näkökulmista.

Englanniksi: The Finnish Society of Sciences and Letters, founded in 1838, is an academically rigorous, societally relevant and independent academy. We defend freedom of research, highlight current issues and illuminate them from a multidisciplinary and global perspective. The Finnish Society of Sciences and Letters supports high-quality research.

Lahjoitus

Tiedeseura on vastaanottanut jäseneltään Bo Lönnqvistiltä arvokkaan lahjan – alkuperäisen mezzotinton Carolus Linnæuksesta lappilaisessa asussa.

Lontoossa vuonna 1805 tehdyn kaiverruksen mallina on Martin Hoffmanin öljymaalaukseen vuodelta 1737. Maalauksesta on kolme aikalaisversiota, kaikki Hoffmanin käsialaa. Yksi niistä on Uppsalan Linné-museossa ja kaksi muuta Alankomaiden Leidenissä, toinen Museum Naturalisissa ja toinen Rijksmuseum Boerhaavessa.

Linnæus osti puvun ja noitarummun Lapin-matkallaan ja vei ne mukanaan Hollantiin, jonne hän matkusti vuonna 1735 väittelemään lääketieteestä Leidenin yliopistossa. Aihe oli vielä tuolloin erittäin uniikki, mutta se kytkeytyy tuolloin orastaviin etnografian ja etnisyyden virtauksiin.

Carl von Linné oli monin tavoin rajat ylittävä henkilö, joten kaiverrus voidaan nähdä symbolina Suomen Tiedeseuran missiolle ja toiminnalle. Kaiverrus on ripustettu Tiedeseuran Elias-kokoushuoneen seinälle.

Bo Lönnqvist on pitänyt kaiverruksesta informatiivisen esitelmän, joka on nähtävissä Tiedeseuran Youtube-kanavalla.

Tiedeseura on syvästi kiitollinen lahjasta.

Symposiumit ja muut tapahtumat

Seuraavassa on yhteenveto Tiedeseuran järjestämistä tapahtumista. Useimmat tapahtumat on taltioitu, ja ne ovat nähtävissä Tiedeseuran Youtube-kanavalla.

29. toukokuuta 2023 Yhteinen symposium Suomen Ranskan instituutin kanssa

Maupertuis-ohjelmaan liittyvä symposium järjestettiin Suomen Tiedeseuran tiloissa osoitteessa Pohjoinen Makasiinikatu 7. Tapahtumassa neljä ohjelman cotutelle-tohtorikoulutettavaa esitelmöi tutkimuksistaan. Tohtorikoulutettavien tutkimuksia on rahoittanut Magnus Ehrnroothin säätiö.

Ohjelma:

Suomen Tiedeseuran pysyvän sihteerin Mats Gyllenbergin tervehdys

Lukas Enders: Design and Synthesis of Novel Chiral Au-NHC Complexes for Enantioselective Catalysis

Thuy-Linh Phi: Fundamental research to designing new cellulose-based material

Yusuf Yusuf Oluwatoki: Full-Wave Radar Imaging of Small Solar System Bodies Interior

Sarah Massad: The Control of Cancer Cell Adhesion and Migration by Mechanosensitive Calcium Channels

Suomen Ranskan instituutin kiitospuhe

Symposiumin jälkeen Ranskan suurlähettiläs Agnès Cukierman tarjosi päivällisen Ranskan lähetystössä.

18.–19. elokuuta 2023 Uudenkaupungin Rauhan Symposium

Uudenkaupungin Rauhan Symposium järjestettiin 18.–19. elokuuta 2023 neljättä kertaa. Tiedeseura oli kolmatta kertaa mukana järjestäjänä. Vuoden 2023 symposiumin teemana oli Viro.

Tiedeseurasta mukana olivat Hannu Koskinen, Minna Palmroth ja Janne Saarikivi luennoimassa ja osallistumassa paneelikeskusteluihin.

Hannu Koskinen vastaili neljäsluokkalaisten kysymyksiin avaruudesta ”Kysy ihan mitä vaan” -tilaisuudessa, Janne Saarikivi piti luennon ”Puhuuko kukaan suomea ja viroa 100 vuoden kuluttua?” ja osallistui paneelikeskusteluun ”Quo vadis – Suomen ja Viron myytit toisistaan”, ja

Minna Palmroth keskusteli Dorpatin yliopiston Mart Noorman kanssa aiheesta ”Kuka omistaa avaruuden?”.

28. syyskuuta 2023 Klimat och anpassning, Tieteiden talo, Helsinki

Ohjelma sisälsi 15 luentoa, jotka oli jaettu viiteen aiheenmukaiseen osioon, sekä yhteisen paneelikeskustelun, jossa käsiteltiin keskeisiä aiheita vuoropuhelussa yleisön kanssa. Tiedeseuran puheenjohtaja Hannu Koskinen avasi symposiumin, ja biotieteellisen osaston puheenjohtaja Dan Lindholm alusti aiheista.

Ensimmäisessä osiossa käsiteltiin maailmanlaajuisia ilmastoasioita ja ilmastonmuutokseen sopeutumista sekä pidettiin kaksi yleisesitelmää:

(1) Timo Vesala (Helsingin yliopisto) tarkasteli ilmastoon vaikuttavia globaaleja prosesseja ja eri kasvihuonekaasujen (CO₂ ja CH₄) sekä hiilinielujen/-vuotojen merkitystä globaalin ja alueellisen ilmaston kannalta.

(2) Magnus Nyström (Stockholm Resilience Center) esitelmöi, kuinka ihminen kuormittaa planeetan kantokykyä (planetary boundaries) ja kuinka holoseenin on korvannut antroposeeni, jossa ihmisen jalanjälki luonnossa on niin suuri (Nyström luonnehti sitä sokkihoidoksi), että olemme eittämättä yksi merkittävimmistä ilmastonmuutosta edistävästä ekologisista tekijöistä maailmanlaajuisesti.

Toisessa osiossa aiheena olivat ajalliset ja paikalliset ekosysteemi-vaikutukset. Neljässä esityksessä aihetta tarkasteltiin maailmanlaajuisin esimerkein satelliittimittausten ja paleoekologisten näkökulmien sekä meriä ja rannikkoalueita koskevien esimerkkien valossa:

(1) Johanna Tamminen (Ilmatieteen laitos) esitteli globaaleja, alueellisia ja kansallisia käyttöalueita, joilla satelliittimittaukset tuottavat tietoa kasvihuonekaasujen ajallista ja paikallista vaihtelua koskevia yleisiä ja spesifejä malleja varten.

(2) Mikael Fortelius (Helsingin yliopisto) käsitteli lajien evoluutiota sekä ajallista ja paikallista levinneisyyttä eri ilmastokausilla. Hän osoitti, kuinka lajit osittain sopeutuvat ja voivat muuttua invasiivisiksi, jolloin ne valtaavat koko ekosysteemin paikallisesti, alueellisesti ja globaalisti.

(3) Anna Törnroos-Remes (Åbo Akademi) käsitteli merten sopeutumis- ja/tai muutoskykyä ja osoitti, kuinka merkittävästi ilmastonmuutos on vaikuttanut niin maapallon suurimpiin ilmastomooottoreihin kuuluvan Pohjoisen jäämeren kuin Itämeren kaltaisen reunameren ekosysteemiin (lähinnä lämpötilojen nousun kautta, jolla on toissijaisia vaikutuksia muihin ympäristötekijöihin ja lajien levinneisyyteen) ja kuinka edessä on järjestelmän muutos – ekologisten keikahduspisteiden (”tipping points”) ylittyessä luonnon toipumiskyky vaarantuu, kerrannaisvaikutukset kiihdyttävät kehitystä ja ekosysteemin ekologinen tila muuttuu.

(4) Alf Norkko (Tvärminnen eläintieteellinen asema) esitteli Itämeren rannikkoekosysteemiä ilmastonäkökulmasta kertomalla eri rannikkoympäristöjen maailmanlaajuisen vertailun avulla, kuinka hiilitase (hiilinielut ja -vuodot) eri biotooppityypeissä on riippuvainen ilmastosta (lämpötila tärkeimpänä tekijänä).

Kolmannessa osiossa käsiteltiin elinkeinoin ja kestäväan kehitykseen liittyviä kysymyksiä. Neljässä esityksessä tarkasteltiin eri näkökulmista globaalia, alueellista (mantereiden laajuista) ja paikallista (kansallista) elintarviketuotantoa ja YK:n kestäväan kehityksen tavoitteita suhteessa laajempaan ilmastomuutokseen, joka vaikuttaa maanviljelyyn ja karjankasvatukseen kaikkialla maailmassa:

(1) Kristina Lindström (Helsingin yliopisto) kuvaili maatalouden mahdollisuuksia suhteessa maailmanlaajuisiin kestävyysrajoihin (vrt. Magnus Nyströmin esitys) sekä ekologisiin keikahduspisteisiin.

(2) John Sumelius (Helsingin yliopisto) kävi läpi sitä, miten YK:n kestävä kehityksen tavoitteet tulisi huomioida ja mitä haasteita ilmastomuutokseen sopeutuminen tuo mukanaan, kun suuri osa viljelykelpoisesta pinta-alasta on otettu käyttöön.

(3) Mila Sell (Luonnonvarakeskus) esitti luennossaan konkreettisia esimerkkejä Healthy Food Africa -hankkeen työstä: kuinka luodaan puitteet ja edellytykset pienimuotoiselle paikalliselle maanviljelylle samalla kun myös suurimittaista tuotantoa kehitetään (monissa Afrikan maissa, joista on aiemmin viety maataloustuotteita, ollaan nykyisin tuonnin varassa).

(4) Juuso Joonas (Helsingin yliopisto) loi yleiskatsauksen Suomen maatalouden konkreettisiin mahdollisuuksiin huomioida hiilen kiertokulku ja eri maannostyyppeiden potentiaali hiilen ja ravinteiden sitomisessa ilmaston ja ekosysteemien näkökulmasta.

Neljännän osion aiheina olivat ilmasto ja terveys. Kolmessa esityksessä käsiteltiin laajalti lääketieteeseen, terveyteen ja ympäristöön liittyviä kysymyksiä (ympäristön ja väestön elinehdot kuvastavat ympäristön ja ilmaston tilaa, ja lääketieteen kehitys kuvastaa sopeutumista ympäröivän maailman muutokseen):

(1) Aki Sinkkonen (Luonnonvarakeskus ja Helsingin yliopisto) kertoi esityksessään esimerkkejä muuttuneiden elinolojen (hygienia, maaseutu/kaupungit jne.) vaikutuksista lasten immuunivasteeseen.

(2) Tarja Sironen (Helsingin yliopisto) kertoi esimerkkejä siitä, kuinka patogeenit leviävät ajallisesti ja paikallisesti, kuinka ilmasto ja ympäristö edistävät esimerkiksi punkkien leviämistä ja niiden kantamien sairauksien yleistymistä ja kuinka muuttolintujen käyttäytymisen muutokset voivat nopeuttaa lintuinfluenssan leviämistä.

(3) Tari Haahtela (HUS Tulehduskeskus) käsitteli esityksessään luonnon monimuotoisuuden ja terveyteen liittyviä kysymyksiä sekä erityisesti mikrobidiversiteettiä. Hän osoitti, kuinka tietyt allergiat ja yliherkkyysoireet ovat yleistyneet kaupungistumisen ja hyvinvoinnin lisääntymisen myötä, kun taas köyhillä alueilla, joilla hygienia- ja samalla todennäköisesti myös suorien saasteiden aiheuttama ympäristöstressi on alhaisempi, asukkailla on vähemmän allergioita.

Viidennessä teemaosiossa käsiteltiin ilmastoon, kestäväan kehityksen tavoitteisiin ja ilmastomuutokseen sopeutumiseen liittyviä suuria kysymyksiä yhteiskunnan ja erityisesti ihmisten kannalta, mutta ekosysteemi ja ympäristö kantavina voimina:

(1) Eeva Furman (valtioneuvoston kanslia) esitteli vaihtoehtoja yhteiskunnan sopeutumiselle ja siirtymiselle kestäväan kehitykseen ilmastomuutoksen globaalien ja alueellisten vaikutusten myötä.

(2) Mikael Hildén (Suomen ympäristökeskus) käsitteli lopuksi yhteiskunnan sopeutumiseen liittyviä vaikeita ja monimutkaisia kysymyksiä tilanteessa, jossa ongelmat (ilmastonmuutos ja luonnon monimuotoisuutta uhkaavat tekijät) ylittävät maiden rajat mutta niiden ratkaisemiseen tarvitaan sekä kansallisia että kansainvälisiä toimia.

Symposiumin lopuksi käytiin yhteinen paneelikeskustelu päivän keskeisistä aiheista. Esille nousivat erityisesti kysymykset, jotka liittyvät planeetan kantokykyyn, YK:n kestävä kehityksen tavoitteisiin ja ihmisen täydelliseen dominanssiin globaalissa yhteen kietoutuvassa makroekosysteemissä. Yleisö osallistui vilkkaasti keskusteluun ilmastonmuutokseen sopeutumista ohjaavista tekijöistä, elinkeinojen murroksesta, luonnon monimuotoisuutta koskevista uhista, pitkän tähtäimen toimenpiteistä (evolutionäärinen jälkikäteistarkastelu tulevan kehityksen mallina) sekä käytännöistä, politiikoista ja vastuista (yksilöiden, paikallisyhteisöjen, kansallinen ja kansainvälinen vastuu).

Keskustelua johti Erik Bonsdorff.

7. lokakuuta 2023 TKI-rahoitus kasvaa. Miten potti jaetaan? Yhteinen teemailta Suomalaisen Tiedeakatemian kanssa, Tieteiden talo, Helsinki

Tiedeseura järjesti yhdessä Suomalainen Tiedeakatemian kanssa teemaillan tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoituksesta 7. lokakuuta 2023 Tieteiden talossa Helsingissä. Aiheesta alustivat Suomen Akatemian pääjohtaja Paula Eerola, Elinkeinoelämän keskusliiton johtaja Riikka Heikinheimo, Tampereen yliopiston rehtori Keijo Hämäläinen ja tieteen akateemikko Ilkka Niiniluoto. Alustuksia seurasi vilkas keskustelu. Tilaisuuteen oli vapaa pääsy. Moderaattorina toimi Kari Raivio.

Illan päätteeksi molempien akatemioiden jäsenet nauttivat yhteisen päivällisen Helsingin Pörssiklubilla.

9. lokakuuta 2023 Professori Matti Klingen muistoseminaari

Tiedeseuran kunniajäsen Matti Klinge kuoli 5. maaliskuuta 2023. Hänen muistoaan kunnioitettiin seminaarilla, jonka Tiedeseura järjesti 9. lokakuuta 2023 yhteistyössä Historian Ystävien Liiton, Helsingin yliopiston, Helsingin kaupungin, Eteläsuomalaisen Osakunnan, Helsingin yliopiston ylioppilaskunnan, Ella ja Georg Ehrnroothin säätiön, Niilo Helanderin säätiön ja Mannerheim-museon kanssa.

Järjestelytoimikunnassa olivat mukana Laura Kolbe ja Henrik Meinander, ja Laura Kolbe piti puheen kaupungintalon vastaanotolla seminaarin jälkeen.

12. lokakuuta 2023 Litium – pärjäämmekö ilman, Porthania, Helsingin yliopisto

Litium on alkuaine, joka vanhastaan tunnetaan lääkkeenä. Nykyisin se pyörittää maailmaa litiumioniakuissa, joita käytetään muun muassa matkapuhelimissa ja sähköautoissa. Symposiumissa käsiteltiin litiumin esiintymistä ja käyttöä sekä lääkkeenä että akkumateriaalina. Ohjelmassa oli myös esimerkkejä vaihtoehtoisista energian tuotantomenetelmistä.

Ohjelma koostui seuraavista kuudesta luennosta.

Litiumin esiintyminen maapallolla – Petri Peltonen, Helsingin yliopiston taloudellisen geologian professori

Kaivoslaki – Kai Kokko, Helsingin yliopiston ympäristöoikeuden professori

Litium lääkkeenä – Tomi Rantamäki, Helsingin yliopiston farmakologian professori

Litiumakun toiminta – Tanja Kallio, Aalto-yliopiston sähkökemian professori

Sodium battery – David Brown, CEO, Broadbit Batteries

Virtausakku – Lasse Murtomäki, Aalto-yliopiston fysikaalisen kemian ja sähkökemian professori

Tilaisuuteen oli vapaa pääsy.

18. lokakuuta 2023 Suomalaisen pakolaispolitiikan puoli vuosisataa – Chilen vallankaappauksesta tähän päivään, Tiedekulma

11. syyskuuta 2023 tuli kuluneeksi tasan 50 vuotta Chilen fasistisesta vallankaappauksesta, jossa demokraattisesti valittu presidentti Salvador Allende murhattiin. Kalevi Sorsan hallitus teki päätöksen ottaa vastaan Chilestä poliittisia pakolaisia. Suomeen heitä tuli vajaat 200. Pienestä määrästä huolimatta chileläispakolaisilla oli kuitenkin iso näkyvyys ja vaikutus. He olivat ensimmäinen Euroopan ulkopuolelta saapunut merkittävä pakolaisryhmä maassamme.

Seminaari keskittyi Chilen vallankaappaukseen vuonna 1973 ja sitä seuranneeseen pakolaisongelmaan, mutta pakolaisuutta käsiteltiin myös nykypäivän näkökulmasta.

Symposiumin järjestivät yhteistyössä Helsingin yliopisto, Historioitsijat ilman rajoja Suomessa ry, Suomen YK-liitto, Suomen Pakolaisapu, Siirtolaisuusinstituutti, Chilen Suomen-suurlähetystö ja Suomen Tiedeseura.

Symposiumissa pidettiin seuraavat kolme alustusta:

VTT Matti Välimäki: ”Vuoden 1973 vastaanottopäätös osana suomalaisen pakolaispolitiikan pitkää kehitystä”

Professori Jussi Pakkasvirta: ”Miten Chilen vallankaappaus muutti Pohjoismaita?”

FM Adrian Soto: ”Chileläisenä Suomessa – sopeutuminen ja muutos”

Moderaattori: FT Auli Leskinen

Sen jälkeen seurasi paneelikeskustelu, jonka aiheena oli ”Suomen pakolaispolitiikka ennen ja nyt”. Keskusteluun osallistuivat

toiminnanjohtaja Annu Lehtinen, Suomen Pakolaisapu

toiminnanjohtaja Tobias van Treeck, IOM Finland

Berivan Suleiman, Vuoden pakolainen 2023

FT Alfonso Padilla

Moderaattoreina toimivat FT Auli Leskinen ja dosentti Erkki Tuomioja.

26. lokakuuta 2023, Suuri Nobel-keskustelu, Sanomatalo, Helsinki

Perinteinen suuri Nobel-keskustelu järjestettiin 26.10.2023 Sanomatalossa. Järjestäjinä toimivat entiseen tapaan Helsingin Sanomat, Suomen Tiedeseura, Suomalainen Tiedeakatemia, Svenska tekniska vetenskapsakademierna i Finland, Teknillisten Tieteiden Akatemia, Suomen Tiedeakatemioiden (CoFA) ja Suomen Tiedetoimittajain liitto.

Keskusteluun osallistuivat asiantuntijoina tutkimusjohtaja Mikko Frilander (Helsingin yliopisto), professori Mika Pettersson (Jyväskylän yliopisto), professori Harri Lipsanen (Aalto-yliopisto) ja professori Kristiina Huttunen (Aalto-yliopisto).

15. tammikuuta 2024 ”Human Diversity – ihmisen monimuotoisuuden monitieteinen tutkimus”, Tauno Nurmela -sali, Turun yliopisto

Ennen 15. tammikuuta 2024 Turussa pidettyä varsinaista kuukausikokousta järjestettiin seminaari, jossa esittäytyi monitieteinen tutkimuskokonaisuus ”Evolution through contact and communication networks (Human Diversity)”. Projektissa tutkitaan, kuinka ihmisen monimuotoisuus kehittyi muun muassa väestönkasvun, siirtolaisuuden, kaupankäyntiverkostojen ja nykypäivän digitaalisen viestinnän myötä.

Seminaarissa pidettiin seuraavat esitykset:

Virpi Lummaa: Mitä Human Diversity on?

Ronan O'Sullivan: Finnish data, global relevance

Mirkka Lahdenperä: Evoluutiivinen terveystutkimus Human Diversityssä

Päivi Onkamo: Arkeogenomiikan tutkimus Human Diversityssä

Elina Salmela: Varhaiskeskiaikainen kallo Turun Tuomiokirkosta - Piispa Henrikinkö?

Sanni Peltola: Kitkan noaidi, historiallisen ajan saamelaishautaus Kuusamosta

Ulla Moilanen: Luonnontieteellinen arkeologia: Proteiinitutkimus

Georg Haggren: Suomen itä-länsijaon tutkimus Human Diversityssä

Ulla Moilanen: Human Diversityn uusi tutkimusresurssi: Muinaisesinetietokanta AADA

Outi Vesakoski: Evoluutiivinen kielentutkimus Human Diversityssä

25. tammikuuta 2024, Tieteiden yö

Tieteiden yötä vietettiin Helsingissä torstaina 25.1.2024. Kaupungissa järjestettiin illan ja yön aikana lähes viisikymmentä tiedetapahtumaa. Suomen Tiedeseura oli mukana Tieteiden yössä omalla ohjelmallaan Tiedeseuran tiloissa Kaartinkaupungissa osoitteessa Pohjoinen Makasiinikatu 7 A.

Tapahtuma oli avoin yleisölle.

Ohjelma:

Jan Sundberg 'Lolo' Krusius-Ahrenberg: En banbrytande kvinnas arv

Matka menneisyyteen – Kurkijoen kohtalo Neuvostoliiton aikana

Tohtori Netta Böök (Aalto-yliopisto) esitteli kiehtovan teoksensa, Talot pysyvät, ihmiset vaihtuvat, joka kuljettaa lukijan syvälle entisen Kurkijoen kirkonkylän tarinaan, Laatokan rannan rauhallisiin maisemiin. Haastattelijana toimi professori Stig-Olof Londen (Aalto-yliopisto).

Antiikin Rooman naiset: Nimiä ja identiteettejä

FT Tuomo Nuorluoto (Suomen Rooman-instituutti) ja professori Mika Kajava (Helsingin yliopisto) avasivat keskustelun antiikin Rooman naisten nimistä. Nuorluodon aihetta käsittelevä kirja Latin Female Cognomina. A Study on the Personal Names of Roman Women ilmestyi loppuvuodesta 2023.

Unohdettu kaunokirjailija ja valtiomies – Olof Hermelin Ruotsi-Suomen aikakaudella

Professori H.K. Riikonen (Helsingin yliopisto) valaisi unohtuneen suurmiehen, Olof Hermelinin, keskeistä roolia Ruotsi-Suomen suurvalta-aikakaudella. Olof Hermelin toimi Kaarle XII:n hovikirjailijana, Tarton yliopiston professorina ja ikuisti latinankielisillä runoillaan kaikki maamme kaupungit. Haastattelijana toimi professori Stig-Olof Londen (Aalto-yliopisto).

29. tammikuuta 2024 Tieteen historian seminaari, Lolo-kokoushuone, Suomen Tiedeseura, Pohjoinen Makasiinikatu 7

Johan Östling, Lundin yliopiston tiedon historian keskuksen (LUCK) johtaja, piti luennon otsikolla ”The Europeanisation of the Universities: Transforming Knowledge Institutions, c. 1985–2010”, minkä jälkeen Marja Jalava (Tampereen yliopisto) esitti omat kommenttinsa. Keskustelun moderaattorina toimi Stefan Nygård (Helsingin yliopisto).

15. helmikuuta 2024 Kielet ja ymmärtäminen, Helsingin keskustakirjasto Oodi

Keskustakirjasto Oodi on oivallinen paikka kieliä ja kirjallisuutta käsittelevien symposiumien järjestämiseen, sillä kirjaston käyttäjät löytävät usein tiensä rakennuksessa järjestettäviin tapahtumiin. Tiedeseuran kieliä ja ymmärtämistä käsittelevä symposium houkuttelikin paikalle runsaasti niin Tiedeseuran jäseniä kuin suurta yleisöä.

Kaksikielinen symposiumi sisälsi seuraavat luennot:

Mats Gyllenberg: Tilaisuuden avaus – Välkomsthälsning

Matti Miestamo: Kielten erilaisuus ja samuus — ymmärtämisen edellytyksistä globaalissa perspektiivissä

Juha Janhunen: Att förstå språk i tid och rum

Helena Lehečková: Monikielisyys ja ymmärtämisen haaste – vem lär sig vems språk

Arto Mustajoki: Kuinka voisimme ymmärtää toisiamme kun puhumme kaikki eri kieltä

Janne Saarikivi: Miten suomen kieltä voi ymmärtää? Universaaleja ja kulttuurispesifisiä leksikaalisia merkityksenkehityksiä ja niiden syitä

Johanna Isosävi: Miten suomalaiset ja ranskalaiset ymmärtävät toistensa kohteliaisuuden
Jan-Ola Östman: Förståelse handlar inte bara om språk – om integration till landsbygden

Moderaattoreina toimivat Hannu Riikonen ja Juhani Härmä.

15. maaliskuuta 2024 Holger Thesleffin muistoseminaari, Metsätalo sali 6, Unioninkatu 40, Helsinki

Tiedeseuran kunniajäsen Holger Thesleff kuoli 3. lokakuuta 2023. Hän oli kuollessaan 98-vuotias. Tiedeseura järjesti 15.3.2024 yhdessä Klassillis-filologisen yhdistyksen kanssa muistoseminaarin, jossa tarkasteltiin Thesleffin perintöä filosofian historian ja antiikin kulttuurin tutkimukselle sekä hänen toimintaansa tutkijana ja tiedeyhteisössä. Seminaarin puhujat olivat Thesleffin oppilaita ja hänen opetustaan ja tutkimustaan hyvin tuntevia tutkijoita.

Ohjelma:

Mika Kajava: Seminaarin avaus ja avausanat

Lassi Jakola: Platonin kontekstit

Pauliina Remes: Kaksi maailmaa vai kaksi tasoa? Platon ja Thesleff havaittavan todellisuuden suhteesta ideoihin

Mika Perälä: Refleksiivisen tiedon lajit Platonin Kharmides-dialogissa

Eero Salmenkivi: Mieleen palauttaminen Platonin Menon-dialogissa

Hannu Riikonen: Holger Thesleff ja antiikin jälkivaikutus

Ilkka Niiniluoto: Seminaarin päätöspanat ja päättäminen

3.–4. huhtikuuta 2024 Yhteinen symposium Viron tiedeakatemian kanssa Tallinnassa

Tiedeseuran puheenjohtaja ja pysyvä sihteeri vierailivat 22. maaliskuuta 2022 Tallinnassa ja sopivat tuolloin Viron tiedeakatemian puheenjohtajan Tarmo Soomeren kanssa yhteistyön aloittamisesta. Yhteistyön ensimmäisenä askeleena Soomere osallistui elokuussa 2023 järjestettyyn Uudenkaupungin Rauhan Symposiumiin. Samassa yhteydessä Soomere kutsui Tiedeseuran Tallinnaan yhteiseen symposiumiin.

Ohjelma sisälsi seuraavat luennot:

Tarmo Soomere (Viron tiedeakatemian puheenjohtaja): An Overview of the Estonian Academy of Sciences

Hannu Koskinen (Suomen Tiedeseuran puheenjohtaja): An Overview of the Finnish Society of Sciences and Letters

Anne Kahru (Viron tiedeakatemian jäsen): From ecotoxicology to nanoecotoxicology

Erik Bonsdorff (Suomen Tiedeseuran jäsen): From Fjords to the Continental Shelf: Marine Epibenthic Diversity of Northeast Greenland

Elmo Tempel (Viron tiedeakatemian jäsen): Cosmic Web and Galaxy Evolution in the Era of large Surveys

Ronald Österbacka (Suomen Tiedeseuran jäsen): Development of Next Generation Solar Cells

Gerson Klumpp (päätoimittaja, *Linguistica Uralica*): *Linguistica Uralica* and the Landscape of Journals in Finno-Ugric Studies

Markku Suksi (Suomen Tiedeseuran jäsen): The Choice of Technology for Automated Decision-Making in Governmental Authorities – Is the Power to Make Decisions based on Law or on Statistics,

Katrin Tiidenberg (alumni, Viron nuorten tiedeakatemia): Trust and Visuality in Everyday Digital Practices - Is a Picture Worth a Thousand Words?

Charlotta Wolff (Suomen Tiedeseuran jäsen): French Comic Opera and Musical Circulation in the Northern Baltic, ca 1790–1840

Jeremias Berg (Nuorten Tiedeakatemia, Suomi): Young Academy Finland

Martin Thalfeldt (Viron nuorten tiedeakatemian jäsen): Data-Driven Energy-Efficiency Improvement of Buildings

Symposiumin päätteeksi nautittiin yhteinen päivällinen Viron tiedeakatemian tiloissa.

26. huhtikuuta 2024 Mechanisms of Primary Energy Transduction in Biology – symposium in memory of Märten Wikström, Tieteiden talo, Kirkkokatu 6, Helsinki

Suomen Tiedeseuran jäsen Märten Wikström kuoli 7. tammikuuta 2024. Ville Kaila järjesti Wikströmin muistosymposiumin 26.4.2024. Tapahtumaa tukivat rahallisesti Suomen Tiedeseura ja Tage Erlander Stiftelsen yhteistyössä Ruotsin kuninkaallisen tiedeakatemian kanssa.

Ohjelma:

Ville Kaila (Tukholman yliopisto): ”Deciphering mechanisms of primary energy transduction”

Sir John Walker (Cambridgen yliopisto): ”Märten Wikström's contributions to oxidative phosphorylation: a historical perspective”

Gerhard Hummer (Max Planck Institute of Biophysics Frankfurt): ”Going full circle: making and using ATP”

Bob Gennis (University of Illinois Urbana-Champaign): ”Structure, Function and Mechanism of Transhydrogenase”

Volker Zickermann (Goethe-Universität Frankfurt): ”Insights into Ion Transfer Mechanisms of Complex I and Mrp Antiporters”

Pia Ädelroth (Tukholman yliopisto): ”The oxygen-reducing complexes in *Mycobacterium smegmatis*”

Carola Hunte (Freiburgin yliopisto): ”Exploring the joint operation of Q cycle and proton pumping in respiration”

Thorsten Friedrich (Freiburgin yliopisto):

Jessica Swanson (Utahin yliopisto): ”Celebrating the Gates that Enable Proton Pumping and the Vision of a True Scholar”

Bill Rutherford (Imperial College London): ”Energy transduction in oxygenic photosynthesis”

Joachim Heberle (FU Berlin): ”Ion Translocation in Microbial Rhodopsins Resolved in Space and Time”

Hallituksen kokoukset ja kuukausikokoukset

Säätytalolla on meneillään peruskorjaus, joten Tiedeseura ei ole voinut toimintavuoden aikana käyttää sitä kokoustilana. Kuukausikokoukset on sen sijaan järjestetty muutamien poikkeuksien Tieteiden talon suuressa auditoriossa (sali 104) osoitteessa Kirkkokatu 6, Helsinki.

Toukokuun 2023 kokous pidettiin perinteisesti Finska Läkaresällskapetin Villa Aikalassa Helsingin Meilahdessa. Tammikuun 2024 kokous pidettiin puolestaan perinteisesti Turussa, tällä kertaa Turun yliopiston tiloissa. Sääntömääräinen vuosikokous 22. huhtikuuta 2024 pidettiin Lolo-kokoushuoneessa Tiedeseuran tiloissa osoitteessa Pohjoinen Makasiinikatu 7.

Kokouksiin osallistui 47–63 henkilöä, keskimäärin 55 henkilöä kokousta kohti. Tämä on hieman vähemmän kuin edellisenä toimintavuonna.

Jokaisen kuukausikokouksen jälkeen jäsenet nauttivat yhteisen päivällisen Helsingin Pörssiklubilla. Toukokuun 2023 kokouksen jälkeen päivällinen järjestettiin kuitenkin Villa Aikalassa, ja tammikuun 2024 kokouksen jälkeen päivällinen nautittiin ravintola Gräddassa.

Seuraavassa on yhteenveto kokousohjelmasta ja tehdyistä päätöksistä. Esitelmät ja muistopuheet on lueteltu erikseen yhteenvedon jälkeen.

15. toukokuuta 2023

Hallitus päätti ehdottaa, että Magnus Ehrnroothin säätiö lahjoittaisi Aalto-yliopistolle 600 000 euroa Päivi Törmän ”Super C” -projektiin. 28. syyskuuta 2023 järjestettävän biotieteellisen osaston symposiumin ”Klimat och Anpassning – Climate and Adaptation” budjetti hyväksyttiin. Mikael Collania ja Juha Vaaraa ehdotettiin Julkaisufoorumin (JuFo) ohjausryhmän jäseniksi. Päätöksen teki Tieteellisten seurain valtuuskunta. Päätettiin järjestää tutkimus-, kehitys- ja innovaatorahoitusta käsittelevä tiedetapahtuma yhdessä Suomalaisen Tiedeakatemian kanssa syksyllä 2023. Hallitus päätti, että Tiedeseura tarjoutuu järjestämään The 19th Baltic Conference on Intellectual Cooperation -tapahtuman Helsingissä keväällä 2025.

Vuosikokouksessa 24.5.2023 hallitusta pyydettiin punnitsemaan, olisiko tarkoituksenmukaisempaa, että pysyvän sihteerin toimintakertomus koskisi yhtä kalenterivuotta nykyisen kahden vuosikokouksen välisen ajan sijaan. Kalenterivuotta koskeva toimintakertomus olisi sikäli hyvä

vaihtoehto, että se vastaisi ajankohdallisesti tilivuoden – joka Tiedeseuran sääntöjen mukaan on kalenterivuosi – tilinpäätöstä ja varainhoitokertomusta.

Sääntöjen mukaan vuosikokous pidetään huhtikuussa, ja kokouksessa valitaan hallitus ja hallintokunta seuraavaan vuosikokoukseen asti. Lisäksi vuosikokous myöntää vastuuvapauden hallitukselle ja hallintokunnalle. Pysyvän sihteerin toimintakertomus on tärkeä peruste vastuuvapauden myöntämiselle, joten sen tulee koskea hallituksen ja hallintokunnan toimikautta vastaavaa ajanjaksoa. Toimintakertomuksen ajanjakson muutos vaatisi sen vuoksi sääntöjen muutoksen, mikä tuskin on vaivan arvoista, etenkin kuin nykyinen käytäntö on toiminut hyvin.

Hallitus päätti, että toimintakertomus koskee myös jatkossa kahden vuosikokouksen välistä ajanjaksoa.

Yleiskokouksessa osastot esittelivät valintalautakuntia koskevat valintansa sekä edustajansa professori E.J. Nyströmin palkinnon 2024, professori Theodor Homénin isänmaan historian palkinnon 2024 sekä opettajapalkintojen palkintolautakunnissa.

Hallituksen kokous 21. elokuuta 2023

Helsingin yliopisto, Historioitsijat ilman rajoja Suomessa ry, Suomen YK-liitto, Suomen Pakolaisapu, Siirtolaisuusinstituutti, Chilen Suomen-suurlähetystö ja Suomen Tiedeseurat järjestävät 18.10.2023 seminaarin ”Suomalaisen pakolaispolitiikan puoli vuosisataa – Chilen vallankaappauksesta Ukrainan sotaan”. Hallitus päätti myöntää enintään 1 500 euron avustuksen seminaaritulojen vuokria sekä puhujien matka- ja majoituskuluja varten.

Tiedeseura on mukana järjestämässä Matti Klingenin muistoseminaaria 9.10.2023. Hallitus päätti myöntää 2 000 euroa tukea seminaarin kuluihin.

Hallitus nimitti Magnus Ehrnroothin säätiön matematiikan palkinnon 2024 palkintolautakunnan jäsenet.

Hallitus hyväksyi FT Mikael Björnbergin muistorahaston uudet säännöt. Vanhojen sääntöjen mukaan rahastosta myönnetään apurahoja, joita voi hakea. Apurahoja ei ole kuitenkaan koskaan laitettu hakuun, vaan niitä on myönnetty palkintojen tapaan. Uusien sääntöjen mukaan rahaston tarkoituksena on jakaa palkintoja pääasiassa arvostetuille teoreettisen fysiikan ja sen lähialojen tutkijoille, mikä vastaa nykyistä käytäntöä. Myös Björnbergin suku on hyväksynyt uudet säännöt.

Tiedeseuran toimistossa on kaksi kokoushuonetta: vanha eli pieni sekä uusi eli suuri kokoushuone. Hallitus päätti, että vanhan kokoushuoneen nimeksi tulee ”Elias” Elias Lönnrotin mukaan, joka valittiin ensimmäisten joukossa Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1839, ja uuden kokoushuoneen nimeksi tulee ”Lolo” Helene Charlotte Johanna Lolo Krusius-Ahrenbergin mukaan, josta tuli vuonna 1960 toinen Tiedeseuran kahdesta ensimmäisestä naisjäsenestä.

18. syyskuuta 2023

Hallitus hyväksyi Suomen Tiedeakatemiain (CoFa) toimintasuunnitelman ja menoarvion vuodelle 2024.

Hallitus nimesi ehdokkaan Kungliga Vitterhets Historie och Antikvitets Akademienin Gad Rausing -palkinnon 2024 saajaksi.

Tiedeseuran jäsen Björn Kurtén (1924–1988) olisi täyttänyt 100 vuotta 19. marraskuuta 2024. Hallitus päätti, että Tiedeseura järjestää Björn Kurténin 100-vuotismuistosymposiumin ja vastaa kokoustilojen vuokrasta, kahvitarjoilusta ja kutsuville puhujille tarjottavasta päivällisestä.

Hallitus nimitti Magnus Ehrnroothin säätiön apurahatoimikunnan jäsenet ajalle 2024–2026.

Pysyvä sihteeri nimitettiin Tiedeseuran edustajaksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan syyskokoukseen 21.9.2023.

Yleiskokouksessa esiteltiin uusien jäsenten valintamenettelyä, ja jäseniä kehoitettiin ehdottamaan uusia jäseniä syyskuun 2023 loppuun mennessä.

16. lokakuuta 2023

Hallitus myönsi Suomen Fyysikkoseuralle 3 000 euroa vuoden 2023 fysiikan Nobel-palkinnon saajien kutsumiseksi Helsinkiin.

Vanhalla ylioppilastalolla vuosina 2022 ja 2023 järjestetyistä vuosijuhlista saatu palaute on ollut pelkästään positiivista. Päätöstä järjestää sääntömääräisiä asioita käsittelevä vuosikokous erillään vuosijuhlasta juhlaesitelmiseen on kiiteltä. Hallitus päätti, että vuosikokous pidetään Lolo-kokoushuoneessa maanantaina 22. huhtikuuta 2024 ja vuosijuhla Vanhalla ylioppilastalolla maanantaina 29. huhtikuuta 2024.

Yleiskokouksessa ilmoitettiin, että osastojen valintalautakuntien perustellut ehdotukset lähetetään yhdessä kaikkien osastolle tulleiden ehdotusten kanssa osaston jäsenille 17. lokakuuta 2023. Pysyvä sihteeri selosti ehdotusten jatkokäsittelyä osastoilla ja sen jälkeen Tiedeseurassa.

20. marraskuuta 2023

Hallitus nimitti Miska Luodon Tiedeseuran edustajaksi Suomen kvartääritutkimuksen kansalliskomiteaan kaudelle 2024–2027.

Hallitus nimitti humanistisen osaston palkintonimitystoimikunnan ehdotuksesta yhden ehdokkaan Antonio Feltrinelli Prize 2024 -palkinnon saajaksi.

Hallitus päätti olla nimittämättä ehdokasta Vuoden tiedekirja -palkinnon saajaksi. Hallitus päätti lisäksi ehdottaa Tiedonjulkistamisen neuvottelukunnalle, että kaikki Tiedeseuran vuonna 2023 julkaisemat kirjat otetaan tietokirjallisuuden listalle, jolta tehtäviin hankintoihin yleisten kirjastojen pitäisi saada tukea opetus- ja kulttuuriministeriöltä. Hallitus ei nimeä mitään teosta tiedonjulkistamisen valtionpalkinnon saajaksi.

Hallitus päätti, että Tiedeseura järjestää symposiumin Holger Thesleffin muistoksi yhdessä Klassillis-filologinen yhdistys r.y:n kanssa. Tiedeseura vastaa kokoontumistilojen vuokrasta, kahvitarjoilusta sekä viinin ja pikkupurtavien tarjoilusta toimistolla symposiumin jälkeen.

Varainhoitaja esitteli Tiedeseuran osavuosisikatsauksen 2023.

Yleiskokouksessa jatkettiin uusien jäsenten valinnan käsittelyä. Ennen ehdotusajan päättymistä ehdotuksia oli tullut seuraavasti: matemaattis-fysikaalinen osasto 2 (1), biotieteellinen osasto 3 (2), humanistinen osasto 3 (1) ja yhteiskuntatieteellinen osasto 2 (1). Sulkeissa olevat luvut ilmoittavat vapautuvien jäsenpaikkojen määrän. Lisäksi saatiin yksi ehdotus matemaattis-fysikaalisen osaston ulkomaiseksi jäseneksi.

Ehdotusajan päätyttyä valintalautakunnat kokoontuivat arvioimaan ehdotuksia. Sen jälkeen osastojen jäsenillä oli mahdollisuus osallistua keskusteluun. Valintalautakunnan ehdottamat henkilöt saivat kaikilla osastoilla eniten ääniä ja joka tapauksessa vähintään puolet annetuista äänistä. Valintalautakunta ei puoltanut ulkomaisen jäsenen valintaa eikä ehdotettu henkilö saanut kahta kolmasosaa äänistä osaston äänestyksessä. Lopullinen ehdotus sisälsi sen vuoksi seuraavat henkilöt:

Emilia Kilpua
Ari Ristimäki
Aki Sinkkonen
Marja-Liisa Helasvuo
Kim Strandberg

Valintalautakuntien puheenjohtajat ja/tai ehdotusten jättäjät perustelivat ehdotuksiaan. Asia siirrettiin päätettäväksi joulukuun kokoukseen.

18. joulukuuta 2023

Hallitus nimitti Sohlbergin valtuuskuntaan seuraavat henkilöt kaudelle 2024–2026: Mikael Fortelius (puheenjohtaja), Carl Ehlers, Hannu Koskinen, Indrè Žliobaite, Miska Luoto (varajäsenet: Dage Sundholm, Erik Bonsdorff).

Hallitus nimitti Kari Enqvistin, Kari Rummukaisen (puheenjohtaja) ja Ronald Österbackan jäseniksi FT Mikael Björnbergin muistorahaston palkinnon 2024 palkintolautakuntaan.

Hallintokunnan esityksestä hallitus vahvisti vuoden 2023 toiminta-avustukseksi 0,6 % omaisuuden markkina-arvosta.

Hallitus päätti hallintokunnan suosituksesta, että Tiedeseura jakaa enintään 650 000 euroa tavanomaisina palkintoina ja apurahoina keväällä 2024. Vuoden aikana myönnetään lisäksi matka-apurahoja ilman hakuaikaa.

Tiedeseuralla on merkittävä omaisuus sijoitettuna huoneistoihin ja osakkeisiin sekä rahavaroina. Omaisuuden tarkoituksenmukainen ja vastuullinen hallinnointi edellyttää usein nopeita sijoituspäätöksiä. Hallitus valtuutti pysyvän sihteerin ja varainhoitajan tekemään yhdessä tarkoituksenmukaisia päätöksiä Tiedeseuran varojen sijoittamisesta vuonna 2024. Päätöksistä tulee tiedottaa hallitukselle.

Varainhoitaja esitteli hallitukselle vuoden 2024 alustavan menoarvion. Lopullinen menoarvio hyväksytään vuosikokouksessa 22. huhtikuuta 2024.

Yleiskokouksessa uusien jäsenten valinta ratkaistiin suljetulla äänestyksellä. Valituksi tulemiseen vaadittiin 2/3 annetuista äänistä.

Tiedeseura valitsi seuraavat varsinaiset jäsenet: matemaattis-fysikaalinen osasto: professori Emilia Kilpua (Helsingin yliopisto), biotieteellinen osasto: professori Ari Ristimäki (Helsingin yliopisto) ja johtava tutkija Aki Sinkkonen (Luonnonvarakeskus LUKE), humanistinen osasto: professori Marja-Liisa Helasvuo (Turun yliopisto) ja yhteiskuntatieteellinen osasto: professori Kim Strandberg (Åbo Akademi).

Ulkomaisia jäseniä ei valittu.

15. tammikuuta 2024

Maupertuis-ohjelmaan tuli hakuajan päättymiseen eli 30.9.2023 mennessä 74 apurahahakemusta, jotka liittyivät liikkuvuushankkeisiin, ja 9 apurahahakemusta, jotka liittyivät työpajojen järjestämiseen. Lautakunta, johon kuuluivat professori Christophe Delacourt (Ministère de l'Enseignement supérieur et de la Recherche, Ranska), Dr. Mathieu Girerd (Institut français de Finlande) ja Tiedeseuran pysyvä sihteeri, oli ehdottanut, että vuonna 2024 myönnettäisiin 25 apuraha liikkuvuushankkeisiin ja 3 apuraha työpajoihin, kokonaissummaltaan 55 800 euroa. Tiedeseuran hallitus ehdotti 21.3.2022, että Tiedeseura osallistuu Maupertuis-ohjelmaan vuosina 2023–2025 enintään 20 000 euron vuotuisella avustuksella. Hallitus puolsi lautakunnan ehdotusta ja päätti, että Tiedeseura maksaa 2 000 euron apurahan seitsemälle vastaanottajalle ja 1 200 euron apurahan viidelle vastaanottajalle.

Hallitus nimitti Kai Lindströmin Tiedeseuran edustajaksi Suomen eläin- ja kasvitieteen julkaisutoimikunta ry:hyn ja siten myös sen tukiyhdistykseen kaudelle 2024–2027.

Hallitus nimitti Edward Hæggströmin Tiedeseuran edustajaksi Suomen radiotieteen kansalliskomiteaan kaudelle 2024–2026 ja varalle Juri Poutasen.

Tiedeseuran jäsenrekisterissä, joka julkaistaan vuosittain Sphinxissä, eläkkeelle jääneistä naisprofessoreista käytetään nimitystä *emeritaprofessori*. Latinankielinen sana *emerita* on feminiinimuoto maskuliinisesta *emeritus*-sanasta. Koska ”professor” on latinassa maskuliinimuoto, ”*emeritaprofessori*” on kieliopillisesti absurdi. Nykyisin pyritään käyttämään sukupuolineutraaleja titteleitä ja ammattinimikkeitä sen sijaan, että naisille ja miehille olisi omat muotonsa. Enää ei puhuta esimerkiksi opettajasta/opettajattaresta tai johtajasta/johtajattaresta. Sekä ruotsalainen Institutet för språk och folkminnen että suomalainen Mediespråk suosittelivat yksimielisesti, että eläkkeelle jääneistä professoreista käytetään ruotsin kielessä nimitystä *professor emeritus* sukupuoleen katsomatta.

Tilan säästämiseksi ja mahdollisen mielipahan välttämiseksi hallitus päätti, että Sphinxissä ja Tiedeseuran muissa kirjallisissa tuotoksissa käytetään jatkossa muotoa ”professori emer.”.

Hallituksen ehdotus Tiedeseuran missioksi oli lähetetty yhdessä yleiskokouskutsun kanssa 15.1.2024. Kirjallisia muutosehdotuksia tuli paljon. Siksi hallitus päätti laatia missiosta uuden version ja tuoda sen käsiteltäväksi yleiskokouksessa 19.2.2024.

Yleiskokouksessa keskusteltiin missiosta ja päätettiin palata asiaan 19.2.2024.

Yleiskokouksessa esiteltiin osastojen valitsemat apurahatoimikunnat vuodelle 2024 sekä vaalivalmistelulautakunnan jäsenet vuonna 2024. Samassa yhteydessä esiteltiin hallituksen valinnat FT Mikael Björnbergin muistorahaston palkinnon 2024 palkintolautakuntaan ja Sohlbergin valtuuskuntaan 2024–2026.

29. tammikuuta 2024

Hallitus käsitteli apurahalautakunnan ehdotusta Magnus Ehrnroothin säätiön apurahojen 2024 jakamiseksi sekä palkintolautakunnan ehdotusta Magnus Ehrnroothin säätiön matematiikan palkinnon 2024 saajaksi ja päätti ehdottaa Magnus Ehrnroothin säätiön hallitukselle, että apurahat ja palkinnot jaettaisiin lautakuntien ehdotusten mukaisesti.

19. helmikuuta 2024

Hallintokunta käsitteli 12.2.2024 Tiedeseuran tilinpäätöksen vuodelta 2023 eikä nähnyt esteitä sen hyväksymiselle hallituksessa. Hallitus hyväksyi ja allekirjoitti tilinpäätöksen kokouksessa.

Hallitus myönsi Ville Kailalle 1 500 euroa Tiedeseuran äskettäin menehtyneen jäsenen Märten Wikströmin muistoksi 26.4.2024 järjestettävää symposiumia varten ja 453,95 euroa tilaisuuden vuokratuloihin.

Jan Sundberg kertoi Sápmi Sameland med en mångtydig kulturautonomi -symposiumista. Symposium järjestetään Det Norske Videnskaps-Akademin rakennuksessa (Drammensveien 78, Oslo), jonka saliin mahtuu 85 henkilöä. Pääasiassa tiedeyhteisölle tarkoitettu symposium alkaa tiistaina 22.10.2024 lounasaikaan ja päättyy keskiviikkona 23.10.2024 lounaaseen. Symposiumin järjestävät Det Norske Videnskaps-Akademi ja Kungl. Gustav Adolfs Akademi yhteistyössä.

Gustaf Gabriel Hällström syntyi 25.11.1775. Hän oli yksi Suomen Tiedeseuran perustajajäsenistä ja sen ensimmäinen puheenjohtaja. Hallitus päätti yhdessä Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran ja Sukuyhdistys af Hällström r.y:n kanssa järjestää Gustaf Gabriel Hällströmin muistosymposiumin vuonna 2025, jolloin hänen syntymästään tulee kuluneeksi 250 vuotta. Symposiumissa tarkastellaan Suomen tiedettä vuosisadan 1800 vaihteessa sekä esitellään Hällströmin toimintaa. Tavoitteena on, että symposium kiinnostaisi muidenkin alojen kuin tieteen historian, matematiikan ja fysiikan tutkijoita. Symposium järjestetään Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran juhlasalissa (Hallituskatu 1, Helsinki), johon mahtuu noin 100 kuulijaa.

Professori Ole Petter Ottersen (Karolinska Institutet ja Oslon yliopisto) pitää vuosijuhlapuheen 29.4.2024. Tapana on jakaa Tiedeseuran pronssimitalit ulkomaisille puhujille. Mitalisääntöjen mukaan puheenjohtaja ja sihteeri päättävät yhdessä pronssimitalien jakamisesta ja tiedottavat sitten päätöksestä hallitukselle, kuten tehtiinkin kokouksen aikana. Mitalit ojennetaan vuosijuhlassa.

Pauline von Bonsdorff nimitettiin Tiedeseuran edustajaksi Tieteellisten seurain valtuuskunnan kevätkokoukseen 26.3.2024.

Hallitus päätti tuoda työryhmän (Mats Gyllenberg, puheenjohtaja, Erik Bonsdorff, Charlotta Wolff) tarkistetun esityksen Tiedeseuran missioksi yleiskokouksen käsiteltäväksi. Yleiskokous hyväksyi mission.

18. maaliskuuta 2024

Varainhoitaja esitteli Tiedeseuran menoarvion vuodelle 2024 sekä varainhoitokertomuksen. Hallitus päätti esittää vuosikokoukselle, että menoarvio hyväksytään.

Hallitus päätti Tiedeseuran apurahojen ja palkintojen myöntämisestä apurahatoimikuntien ja palkintolautakuntien ehdotuksen mukaisesti.

Sääntömääräinen vuosikokous 22. huhtikuuta 2024

Pysyvä sihteeri esitteli toimintakertomuksensa ajalta 30. huhtikuuta 2023–29. huhtikuuta 2024.

Varainhoitokertomus, tilinpäätös ja tilintarkastuskertomus sekä toiminnantarkastuskertomus vuodelta 2023 esiteltiin. Tilinpäätös hyväksyttiin ja hallitukselle sekä hallintokunnalle myönnettiin vastuuvapaus.

Varainhoitaja esitteli vuoden 2024 menoarvioehdotuksen. Kokous hyväksyi menoarvion.

Tiedeseuran puheenjohtajaksi vuosikokoukseen 2025 asti valittiin Jan Sundberg ja varapuheenjohtajaksi Pauline von Bonsdorff. Sääntöjen mukaan Tiedeseuran puheenjohtaja ja varapuheenjohtaja toimivat myös seuran hallituksen puheenjohtajana ja varapuheenjohtajana.

Kokous valitsi osastoja edustavat hallituksen jäsenet ja varajäsenet toimintavuodelle 2024–2025 osastojen ehdotusten perusteella seuraavasti (suluisissa varajäsenet):

matemaattis-fysikaalinen osasto: Heikki Tenhu (Minna Palmroth)

biotieteellinen osasto: Erik Bonsdorff (Pertti Panula)

humanistinen osasto: Charlotta Wolff (Jussi Pakkasvirta)

yhteiskuntatieteellinen osasto: John Sumelius (Mikael Collan)

Eija Kalso valittiin hallituksen niin kutsutuksi yhdeksänneksi jäseneksi vuosikokoukseen 2025 asti.

Christian Grönroos ja Eva Österbacka valittiin uudelleen Tiedeseuran edustajiksi ja kauppatieteiden maisteri Patrik Lerche sekä kamarineuvos Henry Wiklund ulkopuolisiksi asiantuntijoiksi hallintokuntaan.

Tiedeseuran tilintarkastajaksi valittiin Christoffer Granholm (varalla Ernst & Young AB). Toiminnantarkastajana jatkaa Rune Stenbacka, varalla Christer Carlsson.

Puheenjohtajan, varapuheenjohtajan, hallituksen yhdeksännen jäsenen, hallintokunnan ei-itseoiikeutettujen jäsenten sekä tilintarkastajan, toiminnantarkastajan ja varalla olevien valinnat tehtiin vaalivalmistelulautakunnan ehdotuksen perusteella.

Vuosijuhla 29. huhtikuuta 2024

Vuosijuhla järjestettiin perinteisesti keisari Aleksanteri II:n syntymäpäivänä 29.4.2024 ja jo kolmatta kertaa peräkkäin Vanhalla ylioppilastalolla Helsingissä. Juhlaan osallistui yhteensä 210 henkilöä (jäseniä, palkintojen ja apurahojen saajia, sidosryhmiä ja heidän seuralaisiaan). Mukana olivat myös Ranskan ja Ruotsin suurlähettiläät.

Puheenjohtaja lausui tervehdyksen, minkä jälkeen hän ja pysyvä sihteeri jakoivat Tiedeseuran tiedepalkinnot.

Juhlaesitelmän piti Oslon yliopiston ja Karolinska Institutetin entinen rehtori Ole Petter Ottersen, joka palkittiin esitelmän jälkeen Tiedeseuran pronssimitalilla.

Tehtävänsä jättävä puheenjohtaja Hannu Koskinen ojensi puheenjohtajan nuijan uudelle puheenjohtajalle Jan Sundbergille ja pysyvä sihteeri lausui puolestaan kiitokset Hannu Koskiselle.

Sen jälkeen tanssiensemble Compañía Kaari & Roni Martin esitti kohtauksia teoksista *Veren häät* ja *goes ROOTS*. Justus Pienmunne tanssi, ja orkesterissa soittivat Heikki Iso-Ahola, Roni Martin, Ali Saad ja Sanna Salmenkallio.

Lopuksi nautittiin illallinen, jonka menyy oli seuraava:

Société Scientifique de Finlande
Dîner le 29 avril 2024
Ancienne maison des étudiants d'Helsinki

Lavaret mariné au gin, pickles de concombre et émulsion de genièvre

Filet de bœuf finlandais, purée de pommes de terre à l'ail et sauce brune à la livèche

Parfait au cassis, gâteau aux amandes et caramel au beurre salé

Café ou infusion

Vins

G.H. Martel & Co Prestige Champagne Brut

2022 de Ladoucette Comte Lafond Sancerre

Aalborg Jubilæums Akvavit

2020 E Guigal Crozes-Hermitage

Donnafugata Kabir

Tiedeseuran kokouksissa toimintavuonna pidetyt esitykset

Maanantai 15.5.2023 Villa Aikala, Finska Läkaresällskapet

Martti Koskenniemi: ”Naton toiminta ja toimivalta – oikeudellisia näkökohtia”

Maanantai 18.9.2023 Tieteiden talo
Eero Castrén: ”Aivojen muovautuvuus”
Erika Löfström: ”Doktorandhandledning – vad spelar den för roll?”

Maanantai 16.10.2023 Tieteiden talo
Eeva Furman: ”Sotkuinen maailma tutkimuskohteena – kestävyystutkimuksen poluilla”
Karl-Erik Michelsen: ”Teollisuus – modernin yhteiskunnan tuntematon ilmiö”

Maanantai 20.11.2023 Tieteiden talo
Minna Palmroth: ”Avaruus on uusi musta”

Maanantai 18.12.2023 Tieteiden talo
Mikael Fogelholm: ”Asiakasetukorttien keräämä ruokaostosdata tieteellisen tutkimuksen välineenä: LoCard tutkimus”
Eva Heiskanen: ”Kestävien kulutuskäytäntöjen leviäminen: latenttien verkostojen merkitys”

Maanantai 15.1.2024 Turun yliopisto, Tauno Nurmela -sali
Jäsenten esitysten sijaan järjestettiin seminaari ”Human Diversity - ihmisen monimuotoisuuden monitieteinen tutkimus” (ks. Symposiumit ja muut tapahtumat).

Maanantai 19.2.2024 Tieteiden talo
Jouko Rikkinen: ”Sienten kirjo muinaisissa meripihkametsissä”
Theo Kurtén: ”Atmosfärisk aerosolkemi: hur långsam förbränning gör ångor klibbigare (med hjälp av kvantmekanik och relativitet)”

Maanantai 18.3.2024 Tieteiden talo
Indrè Žliobaitė: ”On the longevity of complex living systems”
Craig Primmer: ”Elämä on valintoja: geenien ja ympäristön vaikutus loheen”

Vuosijuhla maanantaina 29.4.2024, Vanha ylioppilastalo
Ole Petter Ottersen: ”Värna grundforskningen och pionjärandan: reflektioner innan 80-årsjubileet för Science The Endless Frontier”

Tiedeseuran kokouksissa toimintavuonna pidetyt muistopuheet

Maanantai 15.5.2023 Villa Aikala, Finska Läkaresällskapet
Timo Vesala: professori Eero Holopaisen muistopuhe
Laura Kolbe: akateemikko Päiviö Tommilan muistopuhe

Maanantai 18.9.2023 Tieteiden talo
Per Saris: professori Nils-Erik Sarisin muistopuhe
Henrik Meinander: professori Matti Klingen muistopuhe

Maanantai 20.11.2023 Tieteiden talo
Mika Kajava: professori Holger Thesleffin muistopuhe

Maanantai 15.1.2024 Turun yliopisto, Tauno Nurmela -sali
Anna-Maria Åström: professori Nils Storån muistopuhe
Mats Gyllenberg: professori Pirjo Sewónin muistopuhe

Mikko Hupa: professori Bengt Stenlundin muistopuhe

Maanantai 19.2.2024 Tieteiden talo

Ville Kaila: professori Mårten Wikströmin muistopuhe

Maanantai 18.3.2024 Tieteiden talo

Stig-Olof Londen: professori Sören Illmanin muistopuhe

Julkaisutoiminta

Tieteellisen kirjallisuuden julkaiseminen on tärkeä osa Suomen Tiedeseuran toimintaa. Useimmat kirjat julkaistaan jossakin Tiedeseuran julkaisusarjoista, joista *Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk* on vanhin vielä ilmestyvistä sarjoista. Sarjaa on julkaistu 1850-luvulta lähtien. Toimintavuonna julkaistiin yksi teos, joka ei kuulu mihinkään sarjaan.

Juha Janhunen toimitti *Sphinx*-vuosikirjaa ja Stig-Olof Londen *Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk* -sarjaa, Jan Sundberg *Commentationes Scientiarum Socialium* -sarjaa ja Mika Kajava *Commentationes Humanarum Litterarum* -sarjaa.

Vuoden 2023 painokustannukset toimitus-, jakelu- ja palkkiokuluineen olivat 91 866,85 euroa, ja myyntituloja saatiin 10 460,22 euroa. Tiedeseuran julkaisutoimintaan myönnetty valtionapu oli suuruudeltaan 32 500 euroa vuonna 2023 ja 28 500 euroa vuonna 2024.

Toimintavuoden 2023–2024 aikana Tiedeseura julkaisi 10 teosta, yhteensä 3 619 sivua:

Selected papers of Carl G. Gahmberg (with commentaries): Cell membranes and cell adhesion (toim. Mats Gyllenberg and Nadine Nousiainen). 2023. 517 sivua.

Bidrag till kännedom av Finlands natur och folk (toim. Stig-Olof Londen):

225 Lars Westerlund: Vem var spritsmugglarna? Då småfolket blev företagare. 2024. 243 sivua.

224 Netta Böök: Talot pysyvät, ihmiset vaihtuvat. Sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen entisessä suomalaisessa Kurkijoen kirkonkylässä Neuvostoliitossa. 2023. 446 sivua.

223 Petra Hakala: Att minnas eller glömma: Tillkomsten av Svenska litteratursällskapetets arkiv och dess roll i skapandet av identitet 1885–1920. 2023. 292 sivua.

222 Timo Sironen, Erkki Sironen, Teivas Oksala, H. K. Riikonen: Olof Hermelin. Hecatompolis Svionum. Ruotsalaisten sata kaupunkia: Suomen, Karjalan ja Inkerinmaan kaupungit sekä muita runoja Itämeren piiristä. 2023. 268 sivua.

Commentationes Humanarum Litterarum (toim. Mika Kajava):

146 Tuomo Nuorluoto: Latin Female Cognomina. A Study on the Personal Names of Roman Women. 2023. 529 sivua.

145 Gianluca De Martino: The Cult of Poseidoniate Hera and the Lucanians in Poseidonia/Paistom An Ancient Story of Religion and Multiculturalism. 2023. 329 sivua.

Commentationes Scientiarum Socialium

83 Takehiro Okabe: Taming Greater Finland: Pan-Finnism, the Soviet Finnish Kalevala Controversy, and the Karelo-Finnish Soviet Republic, 1940–1956. 2024. 295 sivua.

82 Bo Lönnqvist: Stimmen von Banater Schwaben: Narratologische Studien zur deutschen Minderheit im rumänischen Banat in den 1990er Jahren. 2023. 356 sivua.

Sphinx (toim. Juha Janhunen):

Årsbok – Vuosikirja – Yearbook 2022–2023, 344 sivua.

Kaikki uudet kirjat julkaistaan myös digitaalisessa muodossa, ja ne ovat vapaasti saatavilla osoitteessa <https://edition.fi/societasscientiarum/>.

Monet Tiedeseuran kirjat ovat herättäneet paljon kiinnostusta, ja niiden menekki on ollut hyvä. Esimerkiksi alkuperäinen 200 kappaleen painos Netta Böökin teoksesta *Talot pysyvät, ihmiset vaihtuvat. Sosialistisen yhteiskunnan rakentaminen entisessä suomalaisessa Kurkijoen kirkonkylässä Neuvostoliitossa* myytiin nopeasti loppuun, ja siitä jouduttiin tekemään uusi 100 kappaleen painos.

Palkinnot ja apurahat

Suomen Tiedeseuran tarkoituksena on edistää tieteellistä tutkimusta muun muassa myöntämällä palkintoja ja tutkimusapurahoja. Vuoden palkinnot jaettiin Tiedeseuran vuosijuhlassa 29. huhtikuuta 2024 Vanhalla ylioppilastalolla.

Professori E.J. Nyströmin palkinto myönnetään tieteellisistä ansioista, ja se jaetaan vuorovuosin Tiedeseuran neljälle osastolle. Tänä vuonna palkinto (30 000 euroa) myönnettiin professori Jessica Rosenholmille (Åbo Akademi), jonka tutkimus edustaa Tiedeseuran matemaattis-fysikaalista osastoa.

Professori Theodor Homénin palkinto myönnetään vuorotellen fysiikan ja isänmaan historian tutkijalle. Tänä vuonna isänmaan historian palkinto (20 000 euroa) myönnettiin professori emeritus Yrjö Varpiolle (Tampereen yliopisto).

Magnus Ehrnroothin säätiön palkinto myönnetään vuorovuosin matematiikan, kemian ja fysiikan tutkijoille. Vuonna 2023 palkinnon (20 000 euroa) sai professori emeritus (matematiikka) Jouko Väänänen (Helsingin yliopisto).

FT Mikael Björnbergin muistorahaston palkinnon ”arvostetulle teoreettisen fysiikan ja sen lähialojen tutkijalle” sai Kukka-Emilia Huhtinen (Zürichin tekninen korkeakoulu). Apurahan suuruus on 10 000 euroa.

Tiedeseura jakaa vuosittain kolme palkintoa opettajille, joiden opiskelijat ovat jatkaneet menestyksekkäästi yliopisto-opintoja samassa aineessa. Ehdokkaita palkinnon saajaksi voivat nimetä yksityishenkilöt, kuten kollegat ja oppilaat, oppilaitokset ja muut organisaatiot. Opettajan henkilökohtainen palkintosumma on 5 000 euroa ja koulu palkitaan 2 000 eurolla. Aineet vaihtuvat vuosittain. Tänä vuonna palkinnon saivat Cecilia Höback, yhteiskuntaopin ja historian lehtori Ålands lyceumista Maarianhaminasta, Maarit Riihijärvi, pitkän matematiikan ja fysiikan opettaja Pyhäjärven lukiosta Pyhäjärveltä, ja Peppi O’Connor, psykologian, filosofian, elämäntutkimustiedon ja uskonnon opettaja Linnankosken lukiosta Porvoosta.

Vuonna 2024 Tiedeseura jakoi tavanomaisella hakukierroksella omista varoistaan 54 apurahaa ja tutkimusavustusta, joiden yhteisarvo oli 571 260 euroa. Tiedeseura rahoitti myös kymmentä 2 000 euron Maupertuis-apurahaa. Lisäksi toimintavuonna 2023–2024 myönnettiin 18 jäsenelle matka-apurahoja yhteensä 33 483 euroa.

Apurahat jakautuivat seuraavasti tänä ja viime vuonna:

	2023–2024		2022–2023	
Matemaattis-fysikaalinen osasto	11 kpl	68 000 euroa	6 kpl	55 000 euroa
Biotieteellinen osasto	16 kpl	298 225 euroa	15 kpl	260 000 euroa
Humanistinen osasto	15 kpl	141 316 euroa	26 kpl	198 282 euroa
Yhteiskuntatieteellinen osasto	9 kpl	40 947 euroa	9 kpl	55 000 euroa
Sohlbergin säätiö	3 kpl	22 772 euroa	3 kpl	20 000 euroa
Ukraina-apurahat			3 kpl	28 560 euroa
Maupertuis-ohjelma	12 kpl	20 000 euroa	10 kpl	20 000 euroa
Matka-apurahat	18 kpl	33 483 euroa	20 kpl	36 519 euroa
Yhteensä		84 kpl 624 743 euroa		92 kpl
		673 361 euroa		

Maupertuis-ohjelma on Ranskan valtion (Suomen Ranskan instituutti ja Ranskan korkeakoulu-, tutkimus- ja innovaatioministeriö) ja Suomen Tiedeseuran ja Magnus Ehrnroothin säätiön yhteishanke. Sen kautta myönnetään apurahoja ja avustuksia Suomen ja Ranskan väliseen tutkijavaihtoon sekä näissä maissa järjestettäviin konferensseihin ja symposiumeihin osallistumiseen. Lisäksi avustuksia myönnetään cotutelle-tohtorikoulutettaville. Cotutelle tarkoittaa, että tohtorikoulutettava on kirjoilla sekä ranskalaisessa että suomalaisessa yliopistossa ja suorittaa tohtorintutkinnon molemmissa. Vuonna 2024 myönnettiin 25 henkilökohtaista matka-apurahaa, joiden suuruus oli 1 200–2 000 euroa, ja kolme 6 000 euron avustusta konferensseja varten. 55 800 euron yhteissummasta Tiedeseuran osuus oli 20 000 euroa (viisi 1 200 euron ja seitsemän 2 000 euron matka-apurahaa) ja ranskalaisten rahoittajien osuus 35 800 euroa. Lisäksi Magnus Ehrnroothin säätiö rahoitti kolmea cotutelle-tohtorikoulutettavaa.

Suomen Tiedeseura tekee tiivistä yhteistyötä Magnus Ehrnroothin säätiön kanssa. Säätiön sääntöjen mukaan Tiedeseuran hallituksen on tehtävä vuosittain säätiön hallitukselle esitys apurahojen jakamisesta. Maaliskuussa 2024 Magnus Ehrnroothin säätiö jakoi 1 878 339 euroa apurahoja tähtitieteen, matematiikan, fysiikan ja kemian, myös lääketieteellisen kemian, tutkimukseen. Tähän

summaan sisältyy kolmen Maupertuis-ohjelman cotutelle-tohtorikoulutettavan rahoitus. Tiedeseuran vuosijuhlassa 29. huhtikuuta 2024 Magnus Ehrnroothin säätiön matematiikan palkinto (20 000 euroa) ojennettiin professori Jouko Väänäselle. Magnus Ehrnroothin säätiö rahoittaa yhtä edellä mainituista opettajapalkinnoista.

Magnus Ehrnroothin säätiö on viime vuosina jakanut myös useita isompia avustuksia ja tehnyt lahjoituksia joihinkin tärkeisiin kohteisiin. Toimintavuonna 2022–2023 Markku Kulmalan ja Alf Norkon johtama CoastClim-projekti sai 600 000 euroa ja Helsingin yliopisto 400 000 euroa tekoälyn ruotsinkielisen professuurin perustamista varten. Toimintavuonna 2023–2024 Päivi Törmä sai 600 000 euroa Super C -projektiinsa.

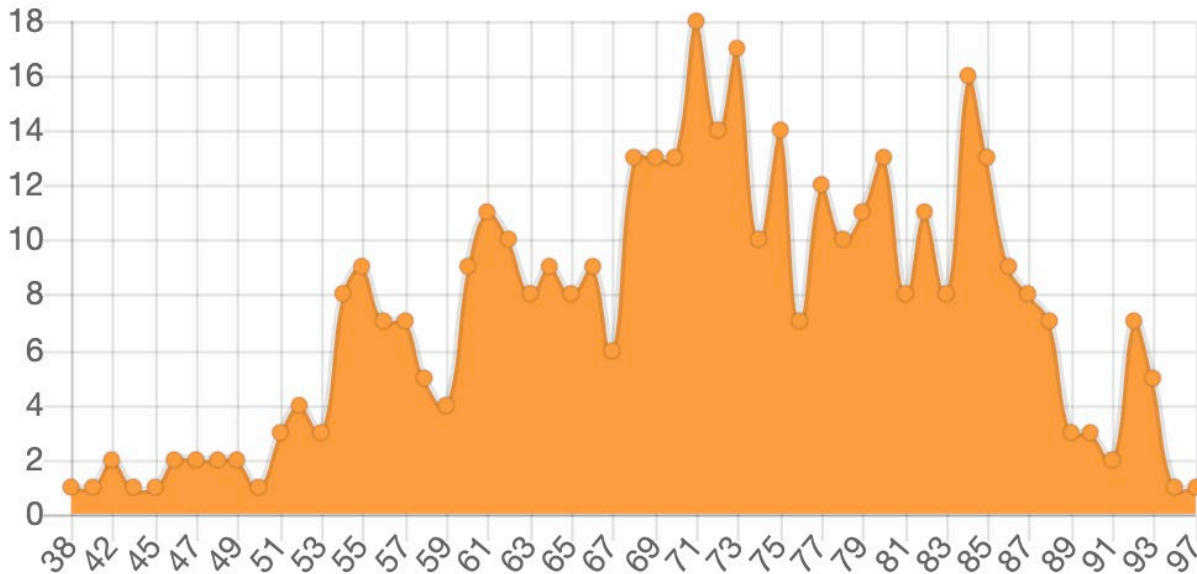
Tiedeseura tekee tiivistä yhteistyötä myös Ruth ja Nils-Erik Stenbäckin säätiön kanssa, joka myöntää matematiikan, fysiikan ja kemian tutkija-apurahoja suomalaisille ja ruotsalaisille nuorille tutkijoille. Seuran pysyvä sihteeri on jäsenenä säätiön hallituksessa ja puheenjohtajana asiantuntijalautakunnassa, joka laatii säätiölle ehdotuksen apurahojen jakamisesta. Muut asiantuntijalautakunnan jäsenet ovat Tiedeseuran ja Ruotsin kuninkaallisen tiedeakatemian edustajia. Vuonna 2024 seuraavat kymmenen tutkijaa saivat kukin 30 000 euron apurahan: Oscar Agertz (tähtitiede, Lundin yliopisto), Nicklas Anttu (fysiikka, Åbo Akademi), Matilda Backholm (fysiikka, Aalto-yliopisto), Alexander Edström (fysiikka, Kungliga Tekniska Högskolan), Filip Ekholm (kemian, Helsingin yliopisto), Mathias Hoppe (fysiikka, Kungliga Tekniska Högskolan), Oliver Petersen (matematiikka, Kungliga Tekniska Högskolan), Martin Rahm (kemian, Kungliga Tekniska Högskolan), Harri Waltari (fysiikka, Uppsalan yliopisto) ja Henrik Wirzenius (matematiikka, Tampereen yliopisto)

Jäsenet

Tiedeseuralla oli toimintavuoden päättyessä yhteensä 400 jäsentä. Heistä 283 oli varsinaisia jäseniä ja 112 ulkomaisia jäseniä. Tiedeseuralla on myös kolme kotimaista ja kaksi ulkomaista kunniajäsentä. Eri osastojen ikä- ja sukupuolijakauma käy ilmi seuraavasta taulukosta:

Osasto	Varsinaiset jäsenet					Ulkomaiset jäsenet	Kunniajäsenet	Yhteensä
	Yli 67 v.	50–66 v.	Alle 50 v.	Yhteensä	Naisia			
Mat.fys.	38	23	7	68	14	31	2	101
Biotiet.	49	30	0	79	17	25	0	104
Hum.	37	28	2	67	24	36	1	104
Yhteisk.	39	28	2	69	19	20	2	91
Yhteensä	164	109	11	283	73	112	5	400

Kaikkien jäsenten keski-ikä on 72 vuotta. Ikäjakauma käy ilmi seuraavasta kaaviosta.

Tiedeseura on vastaanottanut toimintavuoden aikana useita suruviestejä. Kuusi varsinaista jäsentä, joista yksi kunniajäsen, ja viisi ulkomaista jäsentä on kuollut.

Holger Thesleff valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1963, ja hänet kutsuttiin kunniajäseneksi Tiedeseuran viettäessä 175-vuotisjuhlaansa vuonna 2013. Hän toimi Helsingin yliopiston kreikkalaisen filologian henkilökohtaisena ylimääräisenä professorina vuosina 1968–1987. Thesleff oli syntynyt 4. joulukuuta 1924 ja kuoli 98 vuoden iässä 3. lokakuuta 2023.

Pirjo Sewón (ent. Karunen) nimitettiin Turun yliopiston kasvitieteen professoriksi vuonna 1985 ja valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1991. Sewón oli syntynyt 29. marraskuuta 1935 ja kuoli 8. toukokuuta 2023.

Sören Illman oli syntynyt 12. toukokuuta 1943 ja kuoli 80 vuoden iässä 31. lokakuuta 2023. Hänet nimitettiin Helsingin yliopiston matematiikan professoriksi vuonna 1975 ja valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1978.

Bengt Stenlund oli teknisen polymeerikemian professori Åbo Akademiassa vuosina 1979–2002 ja toimi Åbo Akademin rehtorina vuosina 1988–1997. Hänet kutsuttiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1989. Stenlund oli syntynyt 17. elokuuta 1939 ja kuoli 11. marraskuuta 2023.

Mårten Wikström nimitettiin biokemian professoriksi Helsingin yliopistoon vuonna 1983. Vuosina 1996–2006 hän toimi akatemiaprofessorina Suomen Akatemiassa. Wikström oli syntynyt 20. kesäkuuta 1945 ja kuoli 7. tammikuuta 2024. Hänet valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1982.

Jorma Keski-Oja kuoli 22. huhtikuuta 2024. Hän oli syntynyt 24. tammikuuta 1949, ja hänet valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 2008. Keski-Oja toimi syöpäbiologian professorina Helsingin yliopistossa vuodesta 1999 eläkkeelle jäämiseensä asti.

Ulkomainen jäsen Olof K. Ruin kuoli 31. toukokuuta 2023. Hän oli syntynyt Helsingissä 8. marraskuuta 1927. Ruin oli valtiotieteen professori Tukholman yliopistossa vuosina 1976–1993. Hänet kutsuttiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1981.

Jacob Sundberg oli syntynyt 29. toukokuuta 1927 ja kuoli 27. heinäkuuta 2023. Hän oli yleisen oikeustieteen professori Tukholman yliopistossa vuosina 1970–1993, ja hänet kutsuttiin Tiedeseuran ulkomaiseksi jäseneksi vuonna 1983.

Tiedeseuran ulkomainen jäsen Harald zur Hausen kuoli 28. toukokuuta 2023. Hän oli syntynyt 11. maaliskuuta 1936, ja hänet valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 2010. Harald zur Hausen toimi virologian professorina Freiburgin yliopistossa. Hän sai vuonna 2008 Nobelin fysiologian tai lääketieteen palkinnon keksittyään ihmisen papilloomaviruksen ja kohdunkaulan syövän välisen yhteyden.

Ulkomainen jäsen Lennart Levi kuoli 93 vuoden iässä 18. helmikuuta 2024. Hän oli syntynyt 20. toukokuuta 1930, ja hänet valittiin Tiedeseuran jäseneksi vuonna 1992. Levi toimi psykososiaalisen ympäristölääketieteen professorina Tukholman Karolinska Institutetissa vuodesta 1978 vuoteen 1995, jolloin hän jäi eläkkeelle.

Emeritusprofessori taloustieteen tohtori Barbara Czarniawska Barbara Czarniawska kuoli 7. huhtikuuta 2024. Hän oli syntynyt Puolan Białystokissa 2. joulukuuta 1949 ja hän muutti Ruotsiin vuonna 1984. Hän toimi Göteborgin yliopiston kauppakorkeakoulun yritystalouden professorina vuodesta 1996 eläköitymiseensä asti.

Hallitus ja luottamustehtävät

Tiedeseuran hallituksen kokoonpano toimintavuoden 2023–2024 aikana (suluissa varajäsenet):

Puheenjohtaja: Hannu Koskinen

Varapuheenjohtaja: Jan Sundberg

Pysyvä sihteeri: Mats Gyllenberg

Varainhoitaja: Niklas Bruun

Matemaattis-fysikaalinen osasto: Heikki Tenhu (Minna Palmroth)

Biotieteellinen osasto: Erik Bonsdorff (Pertti Panula)

Humanistinen osasto: Pauline von Bonsdorff (Jussi Pakkasvirta)

Yhteiskuntatieteellinen osasto: John Sumelius (Mikael Collan)

Yhdeksäs jäsen: Charlotta Wolff

Toimintavuoden 2023–2024 aikana osastojen puheenjohtajina ja varapuheenjohtajina (suluissa) toimivat seuraavat henkilöt:

Matemaattis-fysikaalinen osasto: Susanne Wiedmer (Peter Johansson)

Biotieteellinen osasto: Dan Lindholm (Erik Bonsdorff)

Humanistinen osasto: Pauline von Bonsdorff (Matti Miestamo)

Yhteiskuntatieteellinen osasto: Peter Söderlund (Åsa von Schoultz)

Vaalivalmistelulautakuntaan kuuluivat Mats Gyllenberg (puheenjohtaja), Susanna Fellman, Vineta Fellman, Urpo Nikanne ja Dage Sundholm.

Valintalautakuntien kokoonpano oli seuraava:

Matemaattis-fysikaalinen osasto: Susanne Wiedmer (puheenjohtaja), Peter Johansson, Matti Lassas, Marja-Liisa Riekkola, Pekka Tanskanen.

Biotieteellinen osasto: Dan Lindholm (puheenjohtaja), Hannes Lohi, Johanna Mappes, Vesa Olkkonen ja Lea Sistonen.

Humanistinen osasto: Pauline von Bonsdorff (puheenjohtaja), Ruth Illman, Sami Pihlström, Janne Saarikivi ja Charlotta Wolff.

Yhteiskuntatieteellinen osasto: Peter Söderlund (puheenjohtaja), Niklas Bruun, Åsa von Schoultz ja Jan Sundberg.

Hallintokunnan kokoonpano oli toimintavuoden aikana seuraava: varainhoitaja (puheenjohtaja), pysyvä sihteeri, Eva Österbacka ja Christian Grönroos Tiedeseuran puolelta sekä kauppatieteen maisteri Patrik Lerche ja kamarineuvos Henry Wiklund ulkopuolisina edustajina.

Tilintarkastajana toimi Christoffer Granlund, KHT, ja toiminnantarkastajana Rune Stenbacka. Varatilintarkastajina toimivat Ernst & Young ja Christer Carlsson.

Palkintolautakuntien ja apurahatoimikuntien jäsenet

Toimintavuoden aikana Tiedeseuran palkintolautakuntien ja apurahatoimikuntien kokoonpano oli seuraava:

Professori E.J. Nyströmin palkinto: Dage Sundholm (puheenjohtaja), Paula Eerola, Matti Lassas, Mikael Fortelius, Jussi Pakkasvirta ja Mikael Collan.

Professori Theodor Homénin isänmaan historian palkinto: Henrik Meinander (puheenjohtaja), Maria Lähteenmäki ja Hannu Riikonen.

FT Mikael Björnbergin muistorahaston apuraha: Kari Enqvist, Kari Rummukainen ja Ronald Österbacka.

Magnus Ehrnroothin säätiön matematiikan palkinto: Mats Gyllenberg (puheenjohtaja), Antti Kupiainen ja Eero Saksman

Opettajapalkinnon palkintolautakunta: Ulrika Candolin, Sari Kivistö, Erika Löfström ja Susanne Wiedmer (puheenjohtaja).

Tiedeseuran omia apurahoja myöntävien apurahatoimikuntien kokoonpano:

Matemaattis-fysikaalinen osasto: Gustaf Gripenberg, Paul Hoyer ja Heikki Tenhu (puheenjohtaja)

Biotieteellinen osasto: Eija Kalso, Cecilia Sahlgren ja Martin Romantschuk (puheenjohtaja)

Humanistinen osasto: Maria Lähteenmäki, Urpo Nikanne, Pia Olsson (puheenjohtaja) ja Pauliina Remes

Yhteiskuntatieteellinen osasto: Janne Hukkinen, Marko Joas ja Elianne Riska (puheenjohtaja).

Sohlbergin valtuuskunta: Carl Ehlers, Mikael Fortelius (puheenjohtaja), Hannu Koskinen, Miska Luoto ja Indrė Žliobaite (varajäsenet: Erik Bonsdorff ja Dage Sundholm).

Magnus Ehrnroothin säätiön apurahatoimikunta: Peter Johansson, Dan Lindholm, Mikael Lindström, Päivi Törmä ja Susanne Wiedmer.

Ruth ja Nils-Erik Stenbäckin säätiön asiantuntijalautakunta: Mats Gyllenberg (puheenjohtaja), Peter Johansson, Susanne Wiedmer ja professori Tobias Ekholm (Ruotsin kuninkaallinen tiedeakatemia).

Tiedeseuraa pyydetään säännöllisesti valitsemaan muiden järjestöjen ja tahojen myöntämien palkintojen saajia. Kukin osasto nimittää tässä tarkoituksessa kolmen vuoden välein palkintonimitystoimikunnan, johon kuuluu 3–5 osaston jäsentä sekä koollekutsuja. Toimikausi on kolme vuotta. Toimikuntien tehtävänä on laatia hallitukselle perusteltu ehdotus kyseisten palkintojen saajista. Toimikunta voi myös antaa Tiedeseuralle suosituksia nimeämättä jättämisestä. Hallitus toimittaa toimikuntien ehdotuksen perusteella nimitykset palkinnon myöntävälle taholle.

Palkintonimitystoimikuntien kokoonpano vuosina 2022–2024 on seuraava:

Matemaattis-fysikaalinen osasto: Hannu Koskinen, Johanna Tamminen ja Susanne Wiedmer.

Biotieteellinen osasto: Mikael Fogelholm, Johanna Mappes ja Seppo Meri.

Humanistinen osasto: Pauline von Bonsdorff, Juhani Härmä ja Jan-Ivar Lindén.

Yhteiskuntatieteellinen osasto: Niklas Bruun, Jan Sundberg ja Gunilla Widén.

Tieteellisten seurain valtuuskunta

Tieteellisten seurain valtuuskunta (TSV) on merkittävä riippumaton asiantuntijaelin tieteellistä tutkimusta ja tutkimuspolitiikkaa koskevissa kysymyksissä. Valtuuskuntaan kuuluu 295 tieteellistä seuraa ja neljä tiedeakatemiaa. Valtuuskunta saa valtioneutua opetus- ja kulttuuriministeriöltä. TSV jakaa tämän valtioneutua tieteellisille seuroille julkaisemista, kansainvälistä toimintaa sekä kansallisten ja kansainvälisten tieteellisten konferenssien järjestämistä varten. Tiedeseuraa edustavat TSV:n hallituksessa Mats Gyllenberg (varalla Pauline von Bonsdorff) ja Heikki Tenhu (varalla Charlotta Wolff). Lisäksi Sara Heinämaa, Johanna Mappes ja Jouko Rikkinen ovat edustajina muissa järjestöissä. Johanna Mappes on avustusjaoston jäsen ja Mats Gyllenberg puheenjohtaja.

Talouhallinto

Tiedeseuran varojen ja rahastojen hoitoa valvoo hallituksen alainen hallintokunta. Lisätietoa Tiedeseuran taloudesta löytyy tilinpäätöksestä ja varainhoitajan kertomuksesta.

Toimisto ja IT-tuki

Toimintavuonna saatiin päätökseen kolme aiemmin alkanutta ja vuoden 2022–2023 toimintakertomuksessa mainittua projektia.

Täydellinen luettelo Tiedeseuran kirjastossa olevista kirjoista ja aikakauslehdistä on laadittu. Luetteloon sisältyy kaikkien sarjoihin sisältyvien artikkeleiden hakemisto. Luettelo on yleisön saatavilla Tiedeseuran verkkosivustolla.

Täydellinen luettelo Tiedeseuran kaikista jäsenistä vuodesta 1838 lähtien on valmistunut. Luettelossa on tiedot jäsenten syntymä- ja kuolinpäivämääristä, valintavuodesta ja osastojen jäsenyyksistä sekä muistopuheen pitäjistä ja siitä, missä puhe on julkaistu. Osa tiedoista on

epävarmoja. Ruotsi-Suomi siirtyi käyttämään gregoriaanista kalenteria vuonna 1753, kun taas Venäjällä juliaaninen kalenteri oli käytössä vuoteen 1918 saakka. Näin ollen syntymä- ja kuolinpäivämääriä on ollut vaikea määritellä varmasti autonomian ajalta, koska tavallisesti luotettavista lähteistä saatavat tiedot ovat osittain ristiriitaisia. Myös itsenäisyyden aikana toimineiden henkilöiden tietojen selvittäminen on aiheuttanut haasteita. Suomen Kansallisbiografian, Uppslagsverket Finlandin, Encyclopedia Britannican, Nationalencyklopedinin ja Suomen Tiedeseuran arkiston tiedot ovat joissakin tapauksissa ristiriitaisia. Hautakiviin kaiverretut ja kuolinilmoituksissa julkaistut syntymä- ja kuolinpäivät on oletettu paikkansapitäviksi. Luettelo julkaistiin Tiedeseuran verkkosivustolla 25.4.2024.

Tiedeseura sai ensimmäiset ammattimaisesti toteutetut verkkosivunsa vuonna 2018. Verkkosivujen käyttöikä on varsin lyhyt. Havaitsimme edellisenä toimintavuonna, että sivut ovat uudelleenjärjestelyn ja uuden graafisen ulkoasun tarpeessa. Uusien verkkosivujen suunnittelu oli mittava työ, mutta lopputulos on hyvä. Uudet sivut otettiin käyttöön marraskuussa 2023.

Tiedeseuran IT-järjestelmien ylläpidosta ja käyttötuesta vastaa NuDatan Kenneth Lundström. Tiedeseura on hyvin kiitollinen siitä asiantuntija-avusta, jota olemme häneltä saaneet.

Tiedeseura tarvitsee sitoutunutta ja uskollista kanslian henkilökuntaa voidakseen toimia tehokkaasti. Toimistos sihteeri Anki Geustin ja tiedottaja Nadine Nousiaisen työmäärä on kasvanut voimakkaasti lisääntyneen toiminnan myötä. Molemmat ansaitsevat suuret kiitokset positiivisesta ja innokkaasta asenteestaan työhönsä.

Puheenjohtajan vaihdos

Toimintavuoden lopussa Hannu Koskinen on toiminut Tiedeseuran puheenjohtajana kolme vuotta, eikä häntä voida sääntöjen mukaan valita enää uudelleen. Hannu Koskisen puheenjohtajakauteen sisältyivät sekä koronapandemian vaikeat ajat että niitä seuraava Tiedeseuran toiminnan voimakkaan laajenemisen aika. Hannu Koskisella on ollut tärkeä rooli erityisesti kehitettäessä yhteistyötä Suomalaisen Tiedeakatemia ja maan muiden tiedeakatemioiden kanssa Suomen Tiedeakatemioiden (CoFa) -yhteistyöneuvoston puitteissa. Haluan omasta puolestani ja koko Tiedeseuran puolesta lausua hänelle suuret kiitokset. Samalla haluan toivottaa onnea uudelle puheenjohtajalle Jan Sundbergille.